

УДК 378.147.111

**КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА
ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ**

Н.І. Кантаржи,

старший викладач кафедри українознавства та соціальних наук,

Одеський державний екологічний університет,

Адреса: вул. Львівська, 15, м. Одеса, Україна, 65016

Анотація. Розглядаються питання формування комунікативної компетентності як важливої складової професійної підготовки фахівців у системі вищої освіти України.

Ключові слова: компетенція, компетентність, професійна компетентність, комунікативна компетентність.

Annotation. The questions of forming of communicative competence are examined as an important constituent of professional preparation of specialists in the system of higher education of Ukraine.

Keywords: competence, professional competence, communicative competence.

Комунікативна культура є однією з визначальних властивостей сучасної людини, оскільки займає провідне місце в загальнокультурному і професійному становленні особистості.

Сьогоднішні студенти вищої школи показують недостатню підготовку до спілкування, рівень сприйняття інформації у кожної людини різний, як наслідок, виникають труднощі в спілкуванні, спостерігається невміння правильно викладати свою точку зору, передбачати поведінку і вчинки співрозмовника, мотивувати і аргументувати свою позицію, спілкуватися з людьми незалежно від віку та професії. Все це свідчить про низький рівень комунікативної культури студентської молоді.

Комунікативна культура відноситься до основних видів культури і надає можливість людині пізнавати себе та інших через головне джерело культури - спілкування. Комунікативна культура студентів вищої школи розглядається як один з показників рівня професійної підготовки майбутнього фахівця. Соціалізація майбутніх фахівців в суспільних відносинах залежить в значній мірі від культури комунікації, вміння досягти цілей в контактах з іншими людьми. Поняття "комунікативна культура" логічно пов'язує визначення сутності спілкування (взаємодія, відносини, контакти і т.д.) в певну систему, визначає спілкування як цілісність суспільну і духовну, зокрема психологічний і моральний освіту [3].

Комунікативна культура, визначає наявність у кожного фахівця певних особистісних якостей, умінь і навичок, які забезпечують досягнення цілей в міжособистісному взаємодії з іншими людьми, дають можливість конструктивно спілкуватися, орієнтуватися на успіх у професійній діяльності, адаптуватися до нової системи взаємин у виробничому колективі, прагнути до самовдосконалення та самореалізації в сучасному суспільстві [3].

До найважливіших компонентів комунікативної культури майбутнього фахівця відносять такі: потреба в спілкуванні, вміння встановлювати контакт в наявній ситуації з бажаними або необхідними з точки зору справи партнерами; вміння створити ситуацію співпраці або спілкування з конкретними людьми; вміння знайти теми для розмови в різних ситуаціях; вміння вибрати адекватні способи взаємодії в діловому або емоційному спілкуванні, в груповому або колективному співробітництві [3].

Комунікативна культура майбутнього фахівця формується в процесі професійної підготовки. Комунікативні процеси в освіті вивчали Н. Бутенко, І. Зимня, І. Зязюн, М. Каган, В. Кан-Калік, Ф. Кузін, Л. Савенкова. Комунікативну культуру, як складову професійної компетенції студента, досліджували К. Гирц, Е. пасів, В. Сухомлинський. Професійно-педагогічну комунікацію як феномен педагогічної діяльності визначали Ф. Бацевич, Н. Бабич, Н. Волкова, Є. Тарасова.

Більшість вчених визначають комунікативну культуру майбутнього фахівця як складову професійної культури. Також існує визначення комунікативної культури як особистісного утворення, яке позитивно впливає на доречність, логічність і послідовність мовлення і слухання; сприйняття матеріалу і його розуміння; дотримання паритетності і досягнення ефективного комунікативного взаємодії на основі спільних інтересів [1].

Український вчений Л.А. Пономаренко виділяє в структурі комунікативної культури майбутнього фахівця такі основні складові: індивідуально-особистісну, мотиваційно-вольову, соціально-комунікативну.

1) індивідуально-особистісну, компонентами якої є індивідуальні особливості особистості (темперамент, характер, здібності, інтелектуально-пізнавальна сфера, екстравертированность / интровертированность і ін.) І її прижиттєві придбання (ідеали, установки, цінності, моральні якості, етичні норми);

2) мотиваційно-вольову, яка охоплює потребно-мотиваційний (потреби в пізнанні і самопізнанні, в оцінці інших людей, в спілкуванні, самостверженні, самовдосконаленні, самовираженні; мотивація досягнення успіху та уникнення невдач; спрямованість особистості на своє "Я", на комунікативний контакт , на справу) і емоційно-вольової компоненти (самоконтроль, емоційна стійкість, емоційна культура (культура прояви емоцій), вміння уникати конфлікту чи ефективно виходити з нього);

3) соціально-комунікативну, яка включає соціально-психологічний (емпатія, сприйняття себе та інших, вміння бути необхідним, рефлексивність, усвідомлення соціальної ролі і манери поведінки, узгодженого з цією роллю) і індивідуально-комунікативний компоненти (взаємозв'язок, взаєморозуміння; вміння встановлювати і підтримувати контакт, зворотній зв'язок; мовна компетентність, культура мислення й мови, мовна активність; комунікативні знання, вміння і навички) [2].

Зазначені складові структури взаємодоповнюють один одного і впливають на якість комунікативної культури майбутнього фахівця. Для успіху в професійній сфері комунікативна культура повинна бути властива фахівця, як гуманітарного профілю, так і будь-якого напрямку підготовки, зокрема, технічного [2].

Отже, комунікативна культура є необхідною складовою професіоналізму майбутнього фахівця незалежно від напрямки його підготовки. Сьогодні культура комунікації практично не розвивається і залежить, перш за все, від індивідуальних особливостей особистості, спрямованості її інтересів, ступеня мотивації отримання професійних знань і умінь на необхідному рівні, а також від потреби в спілкуванні, яке зумовлює доцільність прийняття освітніх програм для її розвитку і вдосконалення. Оволодіння комунікативною культурою на належному рівні є одним з вирішальних чинників ефективності професійної та особистісної комунікації.

Список використаної літератури:

1. Закордонець Н. Методологічні аспекти вивчення формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців сфери туризму [Електронний ресурс] / Н. Закордонець. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2011_3/zakordon.pdf.
2. Пономаренко Л.А. Особливості сформованості комунікативної культури у студентів СНУ ім. В.Даля [Електронний ресурс] / Л.А. Пономаренко. - Режим доступу: http://snu.edu.ua/university_site_manager/tinymce/uploadfiles/onti/dal/14/028.pdf.
3. Пустовойт Н.М. особливості комунікативних відносин майбутніх вчителів іноземної мови в процесі професійної підготовки [Електронний ресурс] / Н.М. Пустовойт. - Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=295.
4. Розвиток комунікативної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування як пріоритетний напрям професійної підготовки [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/5872/1/Кол_м_пс_4.pdf.
5. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера: [навч. посіб] / Г. Л. Чайка. – К.: Знання, 2005. – 442 с.